

*P. n. Zgodovinsko društvo, Koroška c. 10
Maribor
Politični položaj*

Posamezna

Naročilna lista: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročilno, inserate in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopis se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine prosta.
Telefon interurban št. 113.

8. številka

Maribor, dne 19. januarja 1925.

Letnik XVII.

Svarimo pred teptanjem prava!

Beograjski listi so že pretečeni petek začeli prinašati vesti, da so dobili veliki župani od vlade posebna navodila, kaj naj s svojimi organi delajo pri volitvah. Veliki župani so po večini zaupniki in agitatorji strank PP režima ter po večini že od nastopa svoje službe, odnosno od trajanja sedanjega PP vlade delajo po navodilih iz tajništev in glavnih odborov režimskih strank. Pri nas v Sloveniji daje navodila dr. Žerjav, na Hrvaškem pa Pribičević in dr. Wilder, ker imajo radikali sedaj še samostojne demokrate za »eksperimente« ali strokovnjake Slovenije in Hrvaške.

Posebna navodila za velike župane niso torej prav nič novega, novo je samo to, da sedaj vlada kot taka izdaja še posebna navodila. Duševni očetje vseh dosedanjih metod in navodil so samostojni ali Pribičevićevi demokrati in tako bi se dalo sklepati, da je Pribičevićev vpliv in nazor zmagal v vladnih krogih in da delajo radikali zadnje poskuse z metodami in nazori Pribičevićeve politične skupine.

Ker so veliki župani in razni drugi upravni organi že toliko agitirali za stranke režima in bodo po dosedanjih praktiki agitirali naprej do 8. februarja, je razumljivo, da so v Zagrebu vesti o zadnjih in posebnih navodilih takoj komentirali kot nakano, naj se volilcem, odnosno krajevnim volilnim odborom od strani politične oblasti ne predajo volilne liste in škrinjice HRSS in mogoče še drugih opozicijskih strank.

Če se vlada res bavi z nameni in načrti, jemati opoziciji na ta način državljanske pravice, potem se mora to smatrati tudi kot bojna napoved zakonom in zakonitosti. Volilni zakon, člen 108, pravi popolnoma jasno: Kdor namenoma prekrši, uniči ali odnese kakoršnekoli spise o volitvah ali kakoršnekoli predmete, ki so potrebni za volitve itd., se kaznuje z ječo od enega do pet let in z izgubo državljanstva. Kaznujejo se tudi poskusi. — Nadalje določa volilni zakon tudi to, da predsednikom volišč ni treba pustiti voliti, če niso popolnoma v rdu prejeli celega volilnega materiala, t. j.: vseh vloženih in potrjenih list ter za to potrebnih volilnih škrinjič in spisov.

Proti vsem nakanam in navodilom o kršenju volilne svobode in proti vsej dosedanji in bodoči agitaciji upravnih in drugih državnih organov so pa še druga zakonita določila. Tako je v X. poglavju volilnega zakona (kaznjiva dejanja) člen 96, ki pravi: »Politični uradniki in častniki v aktivni službi, ako priporočajo kandidate za poslance ali pa sicer vplivajo na sestavljanje kandidatne liste, se kaznujejo z izgubo službe ali čina.«

Nekateri okrajni glavarji ali srezki načelniki pri nas v Sloveniji in mnogi po celi državi pa že dolgo kot uradni predstojniki kličejo na svoje volilne sestanke župane in občinske odbornike kot svoje podrejene uradne organe in jim nalagajo, naj pripeljejo na druge sestanke tudi občane s seboj in naj pripravljajo shode in sestanke za vladne kandidate. — Za to stran oblasti in uradne agitacije bi se morala brigati državna pravdnikstva.

Glede druge strani pa naj sami režimovci, če niso že preveč zagrizeni in zaslepljeni, malo premišljujejo. Glavarji, načelniki in drugi državni organi, ki so pljunili na neodvisnost in nepristranost kot prvo in glavno čednost in tudi potrebo uradniškega stanu ter so se slepo in brezobzirno zapisali in izročili režimski politiki, so tako zelo »priljubljeni« med ljudstvom, da njihova agitacija od začetka do kraja zelo veliko koristi tistim strankam, katerih ne priporočajo in katerim ne pripravljajo shodov in sestankov.

Končno pa naj režimovci — veliki župani, glavarji, načelniki in drugi ne pozabijo, da prej navedena kaznjiva dejanja po volilnem zakonu zastarijo še le v enem letu. Tekom enega leta se bo pa v Jugoslaviji mnogo, mnogo spremenilo in vsaj to je gotovo, da Pribičević in Žerjav ne bosta več vladna svetovalca, zaveznika in eksperta ali strokovnjaka za Slovenijo in Hrvaško.

Politični položaj.

INOZEMSTVO O PP VOLILNIH IN DRUGIH METODAH.

Pod naslovom »Strahovlada — predgra volitev v Jugoslaviji« je pisal češki list »Večernik« v uvodniku od dne 8. t. m. med drugim: »V enem mesecu bodo v Jugoslaviji volili. Kakšne bodo te volitve, dokazujejo vladne priprave za volitve. Nasilje, preganjanje opozicijskih strank, ki so bile nedavno še na vladi, aretacije in zapiranje ne le priprostitih državljanov ali zastopnikov strank, ampak tudi samih poslancev, krvavi poboji med prebivalstvom in orožništvom — to je predgra tretjih državnozborskih volitev v Jugoslaviji. Volitve bodo izvedli z absolutizmom in diktaturo. Tako surovo niso delali volitev niti laški fašisti. Jugoslavija je po ustavi ustavna in parlamentarna monarhija, toda samo na papirju. V resnici vlada tam samo nasilje in teroristični absolutizem. . . .« — Zagrebški listi so

po češkem glasilu še več posneli, mi pa samo to radi raznolične cenzure po enočinem zakonu za celo državo.

Radičev zapor ima evropski pomen, trdi češki vseučilišni profesor dr. Zdenjek s svojim člankom v listu »Ponedjeljni Noviny.« V svojem članku ostro obsoja zastarele politične balkanske metode predvojne Srbije, katerih glavni zastopnik je danes Pašič, in končuje svoj članek tako: »Danes vidimo, da brani zaprtega Radiča liberalni Trumbić in da prihaja k njemu v ječo dr. Korošec, voditelj Slovenske ljudske stranke, da mu dokaže svoje zaveznitvo. Napad na Radiča smatrajo Hrvatje in Slovenci kot napad na sebe in po tem se ravna . . . To pa zanima tudi nas. Ne samo zato, ker se mi tudi lahko naučimo iz teh pojavov, kam vodi centralizem, ampak tudi zato, ker bo kriza v Jugoslaviji težko ostala omejena le na njeno ozemlje. Usoda malih srednje-evropskih držav je pretesno zvezana med seboj. Hrvatje in Slovenci pa pripadajo k srednje-evropskim malim narodom. Pašič igra nevarno igro, nevarno ne le za Srbijo, ampak tudi za druge. Zato bi bilo zelo naplačno, če bi mi gledali v Radičevem zaporu samo notranjo zadevo Jugoslavije; nasprotno, to je političen dogodek evropskega pomena.« — Tako piše odlični češki profesor, in da ima prav, to potrjuje okolnost, da vsi veliki in mali srednje-evropski listi natančno poročajo o ukrepih vlade proti Hrvatom in Slovencem.

O »belem terorju« pa piše »L'Ere Nouvelle«, eden od glavnih listov sedanje francoske vlade. V uvodnem članku najprej podrobno opisuje strahovlado Cankova v Bolgariji, ki drži že 18 mesecev v zaporu brez obtožbe slovitega bolgarskega pesnika Bokalova. Starega Bokalova drži v zaporu Cankov, ki je zaveznik belgrajske vlade. To vlado pa je rodilo nasilje, drži se z nasiljem in poraja vedno nova nasilja. Kar je v Bolgariji Cankov, to predstavlja v Jugoslaviji Pašičeva vlada. Vsa južna Evropa, izvzemši Grčijo, stoka pod belim terorjem, po katerem hrepene tudi naši diktatorski aspiranti (Millerand, Poincaré itd., op. ur.). Danes se družijo vsi teroristi. Okoli nas in med nami se kuha velik komplot proti demokraciji in miru. V evropski borbi pa med tlačitelji in med zagovorniki svobode ne sme biti nobenega kompromisa. Podprimo one, ki se bore z nami na naši strani!« — Naj pri tem še enkrat opozorimo na to, da so listi sedanje francoske vlade ob obisku zunanjega ministra dr. Ninčiča v Parizu opozarjale francosko javnost, da je prišel v Pariz zunanji minister one vlade, ki mrzi Francijo od maja lanskega leta, ko je dobila z veliko večino izvoljeno vlado pravih ljudskih in miroljubnih politikov in voditeljev.

Spori v PP vladi. V PP vladi so se sčasoma izoblikovale tri skupine: Pribičević s tovariši in malim krogom iz radikalne stranke, večina radikalov in končno še dr. Šurmin in dr. Drinkovič, hrvatska izdajalca, ki sta najprej mislila, da bosta izpodbila Pribičevićev vpliv ter radikale pripravila k takemu postopanju napram Hrvatom, da bi bili vsaj hrvatski veleposestniški in velekapitalistični krogi zadovoljni in da bi se oba uskoka lahko izkazala z različnimi pridobitvami za svoje volilce. To se pa ni doseglo, ampak je ravno nasprotno v dobi njunega izdajstva Pribičević pripravil svoje vladne zaveznike do korakov, ki mečejo pred celokupnim hrvatskim narodom tudi najslabšo luč na Šurmin in Drinkoviča. Če bi si hotela ta dva ohraniti le nekaj simpatij hrvatskega ljudstva, bi morala odstopiti že tedaj, ko se je pripravljala obznana proti HRSS, ki se ne izvaja samo proti stranki, ampak proti vsem Hrvatom. Šurmin in Drinkovič tega nista storila, ampak sta čakala, da ob — za vlado oficijelni — priliki pokažeta svoje nasprotstvo do Pribičevića in njegovih metod. Ta prilika se je po njunem mnenju našla sedaj ob vrnitvi kralja v prestolico. Najrazličnejši beograjski listi poročajo, da sta posetila Pašiča ter mu razložila svoje stališče, ki se najbrž izraža v tem, da odstopita, ako ne odstopi Pribičević in ako ne prenehajo njegove metode. Pri kralju je bil prvi v avdijenci Pašič, za njim pa dr. Šurmin, ne da se pa še sklepati, kaj bo vse sledilo gotovemu nesoglasju v vladnih vrstah. Mogoče, da se dr. Šurmin zadovolji z gotovimi koncesijami v svojem področju, dočim bi Pribičević ostal oče in voditelj vseh metod napram opoziciji.

Vladine mreže in nakane proti Radičevi stranki. Vlada in to predvsem ministri iz vrst samostojnih demokratov so mnenja, da je treba proti Radiču in njegovi stranki nastopati preko in mimo sodišča. Radikalni člani vlade niso za ta korak, ampak zastopajo mnenje, da je vsekakor treba počakati na odločitev banskega stola. Ako bo bankski stol potrdil odlok senata, potem se naj nastop proti Radiču in njegovi stranki ukine. Sam Pašič si ni še popolnoma na jasnem glede nasilne rešitve Radičevega vprašanja, njemu gre sedaj predvsem za tem, da bi za svoj nastop proti Radiču pridobil soglasje drugega ustavnega faktorja. Vlada obdelava z nastopi proti Radičevi stranki zelo trd oreh in bi si lahko na njem polomila sama zobe. V vladnih krogih samih se govori o možnosti vladne krize. Pašičevi najozji prijatelji so se postavili na stališče, da se po končni besedi banskega stola nič več ne stori pred volitvami proti Radiču in njegovi stranki, pač pa se naj Radičevi mandati pozneje v narodni skupščini uničijo po zakonu o zaščiti

države. K temu ravnokar pribitem mnenju Pašičeve okolice nagiba sam Pašič in se ga bo skoro gotovo oklenil. Zato je Pašič mnenja, da se pač mora znatno zmanjšati število Radičevih mandatov, a način, kako to učiniti, še ni določen. V očigled tem vladnim spletkam ter mrežam je celotna opozicija mnenja, da je baš sedaj napočil oni čas, ko bi naj posegel vmes drugi ustavni faktor in pritisnil na vlado, da ta opusti nasilje in pusti neposredno pred volitvami v državi gospodariti zakone ter red.

Sodišče in PP politika. V Subotici in Novem Sadu so zaprli okrog 50 Madžarov, ki so po večini zaupniki in voditelji madžarske stranke in sodružniki lista »Hirap«, ker jih je neko seveda brez dokazov iz evidentnega osebnega maščevanja ovadil kot plačance madžarske vlade. Sodišče je osumljeno že izpustilo. Ravno tako je bilo v Požegi, kjer je sodnik Maksimović (Srb) izpustil iz zapore zaupnike krajevne organizacije HRSS in med njimi tudi poslanca Avaniča.

Vlada proti nemški stranki v Banatu. V Vojvodini oblasti prepovedujejo zborovanja nemških poslancev, češ, da je v teh krajih naseljenih mnogo dobrovoljcev, ki bi lahko delali izgrede. V stanovanjih nekaterih prvakov nemške stranke je bila izvedena hišna preiskava. Govori se tudi o ponovnem razpustu nemškega Kulturbunda. Dočim vlada tako nastopa proti eni narodni manjšini, pa je začelo drugo favorizirati. Dasiravno je pred nekaj časom zaprla vodstvo madžarske stranke, skuša sedaj to krivico popraviti ter se Madžarom kar najbolj prilizniti. Baje nameravajo radikali za vojvodinske Madžare osnovati čisto madžarsko sekcijo svoje stranke. Ker jim bo pri letošnjih volitvah v Vojvodini presneto slabša predla, bi jim bili madžarski glasovi zelo dobrodošli.

Volilno gibanje v celi državi. Za 315 poslancev, ki jih bo štel prihodnji parlament, je v 54 volilnih okrožjih 359 kandidatnih list. To je nekaj manj kot pri zadnjih volitvah. V Srbiji nastopajo najbolj složno in urejeno Davidovičevi demokrati, ki kandidirajo v 42 okrožjih in imajo le par razcepljenih list. Radikali sami kandidirajo v 38 okrogih, a imajo v več kot polovici po dve, ponekod pa tudi po tri kandidatne liste, ker se niso mogli zediniti glede nosilcev; ene imenuje glavni odbor, drugi pa sami nastopajo. Radikali skupaj s samostojnimi demokrati pod imenom Nacionalni blok nastopajo samo v 14 okrožjih, samostojni demokrati sami pa v 33 okrožjih — ponekod tudi z razcepljenimi listami. Zemljoradniki kandidirajo v 38, republikanci v 17, samostojni ali neodvisni radikali v 15, komunisti v 18, socialisti v 17, srbska stranka v 9, HRSS v 20, hrvatski disidenti v 8, Madžari v 3, Džemijet v 6 okrajih itd.

Po svetu.

Italijanska fašistovska vlada je v zbornici dobila sicer zaupnico. Od opozicije je bilo v zbornici samo 33 poslancev, 113 jih je pa v abstinenca. Opozicija upravičeno povdarja, da ta zaupnica ni zboljšala situacije Mussolinijeve vlade, ker je bilo že naprej gotovo, da bo fašistovska zbornična večina odobrila volilno reformo, kakor sploh odobri vsak predlog in izpolni vsako zahtevo Mussolinija. Dejstvo je, da je fašizem danes bolj izoliran kakor kdaj prej in da bi se izrekla proti njemu ogromna večina naroda, ako bi mogel v res svobodnih volitvah izraziti svoje mnenje. Zato je opozicija trdno odločena, vztrajati pri dosedanji nepopustljivi taktiki, dokler se Mussolinijeva diktatura ne zruši.

Opozicija proti nemški desničarski vladi. Proti nemški vladi, katero je sestavil dr. Luther iz nacionalistov, nemške ljudske stranke in par desničarjev centruma, so stopili s socialisti tudi demokrati-republikanci v najostrejšo opozicijo. Nemška liga za človečanske pravice je poslala celo svoj protest predsedniku nemške države Ebertu radi te vlade, katere član je tudi nacionalist dr. Neuhaus, ki je svoj čas odobral umor republikanskega nemškega ministra dr. Rathenaua. V sedanji nemški vladi so ljudje, ki niso prisegli na nemško republikansko ustavo in vsled tega se mora proti taki vladi protestirati ne samo iz državljanskega in ustavnega stališča, ampak tudi vsled tega, ker so človečanske pravice, pa naj si bodo tudi zajamčene s splošnimi in posebej še z republikansko-nemškimi ustavnimi pravicami, v nevarnosti, ko prevzemajo državno oblast ljudje, ki so umore sodržavljanov pripravljali in odobrvali. Nova vlada še vedno odlaga s svojo deklaracijo in to predstavlja opozicija kot znak njene slabosti in njenega kratkega obstoja. Vsi opozicijski se strinjajo v tem, da je dr. Stresemann svojo ljudsko stranko spravil v največjo zagato, ko je neprestano popuščal pred nemškimi nacionalisti.

Spori v novi nemški vladi. Komaj je bila nova nemška vlada sestavljena, že so se pojavili med posameznimi grupami v kabinetu spori radi zasedbe nekaterih še praznih ministrskih mest. Ko je dr. Luther predložil Ebertu novo ministrsko listo v podpis, še ista ni bila izpopolnjena. Za tri nezasedena mesta in sicer zlasti za finančno in justično ministrstvo se bije boj med centromom in nemškimi na-

cijonalisti, ki bi radi eno za sebe, drugo bi pa prepustili Stresemannovcem. Ta nasprotja so tako ostra, da lahko povzročijo krizo komaj sestavljene vlade.

Pretep v francoskem parlamentu. Na seji francoskega parlamenta dne 16. t. m. je nastal med opozicijo in vladno večino hud pretep, ki je nastal pravzaprav iz malenkostnega vzroka. Opozicija je navalila na predsedniško tribuno, ker je večina sprejela predlog, da se razpravlja o neki interpelaciji, katero opozicija ni smatrala za važno. Naval opozicije na ministre so preprečili uslužbenci parlamenta, da so hitro napravili pred tribuno barikade iz miz in stolcev; zato so poslanci opozicije pomotali uslužbence iz dvorane. Med tem so tribuno zaščitili vladni poslanci in med obema skupinama je nastal pretep, ki se je končal s prekinjenjem seje. Ugodno priliko so uporabili komunisti, ki so med splošnim pretepom in kravalom prepevali svojo himno.

Atentat na železniški most v Bolgariji. Neznani atentatorji so razstrelili železniški most nad reko Slivnico na glavni progi Dragoman—Sofija v Bolgariji. Most so podminirali na štirih mestih, toda eksplozirala je samo ena mina. Promet med Sofijo in Jugoslavijo je začasno prekinjen, dokler poškodba ne bo popravljena. Da so eksplozirale vse štiri mine, bi bil most popolnoma uničen in promet ukinjen za nekaj tednov.

Religiozne manije v Nemčiji. Posledice svetovne vojne se pojavljajo v Nemčiji v strahovito razširjeni nemožnosti na eni strani, in nasprotno v nekaki verski asketični maniji, ki se pojavlja v mnogih krajih ter se mnogokrat prevrže v verski fanatizem, ki objema cele mase ljudstva. Na dnevnem redu so razni preroki, ki zatrjujejo, da so poslani od Boga. Sodišče jih zasleduje in mnogo jih je že pod ključem, da se izpametujejo. Pred sodiščem v Marienbergu se je zagovarjal sedaj neki priprosti železničar, kateremu je nenadoma padlo v glavo, da je božji odposlanec. Prišel je pridigovati med ljudstvom, ki je v masah drvelo k njegovim govorom. Te ljudi je prevzel neki verski fanatizem in so resnično verovali v preroštvo železničarja. »Prerok« se je hotel postaviti tudi s čudeži, toda to mu ni uspelo, ampak ga je spravilo pred sodišče. Nekemu slepemu invalidu je namreč prigovarjal, da bo spregledal, kadar izžene iz svoje hiše hudobne duhove. Ko je invalid prišel domov, je v svojem fanatizmu res pričel izganjati hudobce ter je — neusmiljeno premlatil svojo ženo in otroke. Sličnih slučajev je ta železničar že več povzročil. Za njegovo obsodbo je vladalo med njegovimi pristaši velikansko zanimanje in po obsodbi so morale oblasti posredovati, da ni nastal krvav upor.

Brez sporazuma ni rešitve.

Volilni govor dr. Boža Markoviča.

Blok bratskega sporazuma je v soboto zvečer v dvorani gostilne »Jadran« sklical prvi volilni članski sestanek, na katerem je prvič javno nastopil glavni kandidat, univerzitetni profesor iz Beograda dr. Boža Markovič. Zborovanje je bilo nepričakovano dobro obiskano. Opaziti je bilo več pristašev tudi drugih strank in celo iz nasprotnega tabora. Ko je glavni kandidat vstopil, so ga njegovi volilci burno pozdravili. Zborovanje je otvoril v imenu bloka g. Ivan Roglič s primernim nagovorom, koncem katerega je predstavil med burnim odobravanjem dr. Markoviča.

Dr. Markovičeva obtožba režima.

Mi gremo združeni v te volitve. Zbrali ste se, da slišite naše mišljenje. Ne smemo večno vstrajati na tem, česar nečemo, nego vstrajati moramo v tem, kar hočemo. Nismo negativni, nego smo pozitivni. Sedmo leto se vrtimo okoli vprašanj državnega edinstva in opasnosti, a država stoji tu. Tri etape razlikujemo v naši došednji zgodovini. Prva etapa nacionalne radosti in navdušenja, ta je le prehitro minula. Druga etapa, plemensko nepoverjenje, tretja etapa, borba. V prvi, kratki etapi je narod sanjal, da je z osvobojenjem dosegel mir, red in blagostanje. Toda kmalu so se pokazale pogoške. Grešilo se je od strani poedincev, grup in plemen. To je izzivalo medsebojno nezaupanje. Vzrok, ker se niso poznali, ko smo se ujediniili.

V Srbiji je bil položaj ta: Obstojali sta dve grupi, v eni Pašič z radikali, na drugi strani demokracija z Davidovičem na čelu. Obe grupi ta bili že pred vojno v nasprotju iz istih glavnih razlogov, kakor danes. Šlo je namreč za vprašanje našega ujedinenja. Pašič je imel drugačne misli, namreč, da osloboduje, a ne z voljo vseh, marveč, da Srbija osvobodí vse. Davidovič je nasprotno stremil po ujedinenju z voljo celega naroda. Ko se je po preobratu ujedinenje izvršilo, je srbska demokracija hotela, da bodi merodajna volja naroda v jugoslovanski demokraciji.

Glavni vzrok nepoznanja in nezaupanja ter na srbski radikalni strani stremljenja po hegemoniji, je bilo kot rečeno medsebojno nepoznanje, to pa vsled tega, ker so med nami in vami stali posredniki, ki so bili ovira, da smo se obojestransko gledali samo skozi te posrednike. Posebno Hrvati so videli vse Srbe le na eni liniji.

S tem smo vstopili v drugo nesrečno fazo: plemenskega nezaupanja. Izšlo je hrvatsko vprašanje, ter abstinenca Hrvatov do parlamenta, ne da bi se bili potrudili poiskati, kje tiči vzrok. Dobilí smo ustavo. Ni zadovoljiva, toda bolje nekaj kot nič. Greh ustave je, da se ni mogla udeležiti. Hrvatsko vprašanje je naraščalo do opasnosti. Radič je negiral vse, in za svojo politiko rabil tudi sredstva, ki niso bila dobra.

Srbska demokracija je iskala vzroke in jih tudi našla. Znan je sestanek v Sarajevu, katerega se je udeležil tudi odlični naš znanstvenik g. dr. Cvijič. In že

tu se je našel vzrok. Odločili smo se, da Srbi začnemo sami gledati, kaj nas loči od ostalih bratov. Sledil je zgodovinski zagrebški kongres, kjer se je ugotovilo, da iz te krize ni rešitve brez bratskega sporazuma. Le Pašič in Pribičević nista mogla videti to pot našega spoznanja. Nismo ostali na pol pota. (Govornik omenja Pribičevićevo špekulacijo v stranki, dokler ga niso spoznali in pognali ven). Davidoviču se je posrečil načrt ustanovitve bloka sporazuma. Tudi Pašič je storil blok z Radičem, toda na bazi oddaljenosti, namreč, da Hrvati ja ne pridejo v Beograd. Davidovič ni po vzgledu Pašiča paktiral, nego je na zastavo svoje ideje le zapisal: **bratski sporazum**. In glejte, vsi, ki so to hoteli, so prihajali sami pod to zastavo. Blok je bil storjen. A zdaj sta se Pašič in Pribičević, ki sta se doslej smejala, pričela ogrožati. Pašič je videl v bloku nevarnost ter začel zbirati proti bloku ljudi, ki so v njegovi službi, med njimi niti enega Srbijanca. Zasluga Davidovičeva je bila, da so Hrvati prišli v Beograd ter napolnili naš parlament, vsled česar je režim ostal v manjšini. A tedaj se je zgodil čudež. Preje sta Pašič in Pribičević vpila, češ, naj pridejo Hrvati v Beograd, da se sporazume-mo. A sedaj, ko so prišli z nami v sporazumu, tedaj sta ista dva moža vse delala na to, da jih ne sprejemo.

Tretja faza: borba je sicer težka, a ni tako težka, kot je bila druga, namreč plemensko nezaupanje. PP. režim vidi spas države v tem, da se drži na oblasti. Kolikor več terena izgublja režim s to parolo, toliko bolj trobi v svet o opasnosti države. Tudi v radikalnejšem stranki so dobri ljudje (n. pr. Protič, Nastas Petrovič in dr.) toda nimajo moči, ker se okoli Pašiča zbirajo koruptni elementi, oni, ki so sposobni za korupcijo, so sposobni tudi za vse, le da se obdržijo na vladi.

Padla je PP. vlada in došel je blok sporazuma. — Izpočetka so ga ignorirali, a ko so videli, da vztraja, da se v državo vrača mir in zaupanje, tedaj je PP. postalo strah. Edina država smo na svetu, ki ni niti še rešila invalidskega vprašanja. Hrvati so bili že tako daleč, da so bili pripravljeni, da stopijo tudi v vlado. Tega sta se Pašič in Pribičević ustrašila. Inscenirala sta razne ovire, Davidovičeva vlada je morala pasti. In tako smo prišli do volitev.

PP. režim vztraja na oblasti vladovanja. Toda zato treba imeti večino. Ker te večine ni, bilo treba izdati parolo o »spasu države« ker so Hrvati šli v vlado. Ker to še ni bilo dovolj, so segli še po drastičnejšem sredstvu: iznašli so boljševizem našega seljaškega naroda. Mislili so s tem, da vzbude vse Srbe pokoncu proti Hrvatom in Slovencem, »da se spasimo«. Da bo to bolj držalo, so ta strah o boljševizmu vrgli tudi ven v tujino in po celem svetu (ključ sramota). Zakaj? Zato, da s tem lažistrahom pokrijejo vsa svoja sredstva, ki jih uganjajo napram večini naroda in da v tem strahu polove vse zase. Toda tudi ta načrt se jim ni posrečil. Govornik omenja kot dokaz zadnjo afero z Radičem, falsifikate itd.

Dalje postoji govornik pri dokazih terorja v zadevi svobode na univerzah. Prečita tozadevno iz brošure nekaj najbolj drastičnih izpovedb prič, ki so videle, kako je beogradska žandarmerija streljala in pobijala visokošolce. (O teh dokumentih še poročamo).

To stanje sile in korupcije, mi nečemo in nočemo brezakoničnosti (viharno pritrjevanje). Mi hočemo v sporazumu ujedinen narod in hočemo, da se umakne vse, kar stoji sedaj med kraljem in narodom, da narod sam vidi svojega kralja. (Viharno odobravanje.) Borba 8. februarja prinese definitivni zlom. Pri nas v Srbiji režim nima nobenih uspehov. Borbenost pri teh volitvah je veliko večja kot preje. Naše vrste so kompaktne in večje kot so bile preje. Z besedami: ideja narodnega sporazuma hoče, da se umakne ta režim! je govornik med burnim odobravanjem končal svoj govor.

Nato se mu je g. Roglič kot predsednik iskreno zahvalil. Zborovanje se je zaključilo s končnim govorom g. tajnika NSS Brandnerja, ki je naglašal našo hvaležnost, da nam podaje pravo sliko o krivcih sedanjega nevdružnega stanja, tako odlični brat Srb, kakor je ravno kandidat bratskega sporazuma dr. Boža Markovič.

Volilno gibanje.

TATOVÍ LJUDSKEGA PREMOZENJA.

Valuta je nestalna. Dinar skače, dinar pada v inozemstvu. To so glasovi, ki pretresajo trenutno naše celokupno narodno gospodarstvo, te glasove čuti na svojem premoženju delavec, kmet, obrtnik, trgovec, poseznik itd.

Denar ne predstavlja sigurne vrednosti, denar, ki je merilo premoženja vsakega poedinca, denar, ki vsebuje težko prisluzene prihranke delovnega ljudstva, skače in pada. To ne pomeni samo, da je celokupno narodno gospodarstvo in premoženje poedinca nesigurno, temveč vse buje vse znake, da nekaj v državi ni v redu.

Vsi državljani se boje takega stanja valute, edino eden uživa in se veseli, to je špekulant-bankir, ki hoče izkoristiti priliko in si zaslužiti na lahek način težke milijone na račun žuljev delavnega ljudstva.

V naši državi moramo od razpada pa do danes ugotoviti eno dejstvo in to je, da naš dinar pada in raste vedno takrat, ko je dr. Cekin-Praprotnikova bankirska klika na vladi.

Mi z absolutno sigurnostjo lahko trdimo, da povzročena nestalnost naše valute, nesigurnost našega celokupnega narodnega gospodarstva in nesigurnost zasebnega imetja ta liberalna bankirska klika, da potom svojih vezi z vlado lahko ugodno špekulira in prišpekulira milijone na račun delavnih rok našega ljudstva in v škodo državne konsolidacije.

Ta čudovita točnost skakanja in padanja naše valute se pojavlja vedno, kedar je na vladi klika političnih zločincev in ljudskih goljufov. Mi vprašamo, odkod ogromni milijoni, katere poseduje dr. Cekin in njegov kompanjon Praprotnik? Z delom rok se tega ne da čez noč zaslužiti, ostane le en odgovor: špekulacija in izkoriščanje oblasti in države v svoje žepne svrhe.

To je tisto narodno in državno edinstvo, to je plašč nacionalnega bloka ljudskih tatov in sleparjev. Ti zločinci so pri teh volitvah že propadli in ne dobe svojega mandata. Ne gre za to, potreba pa je pokazati celokupnemu slovenskemu narodu, da je le malo plačancev in nezavednih, ki bi odobraval politiko goljufov in izkoriščevalcev.

Kdor bo vrgel krogličico v škrinjno nacionalnega bloka, bo prodal svoje žulje in pljunil na svojo lastno domovino!

»Lep up« na zmago Narodnega bloka. Žerjavci se po svojih glasilih izmed vseh strank najbolj kričavo bahajo z gotovo zmago Narodnega bloka. Mi jim ta »Galgenhumor« radi pustimo, samo ugotavljamo, da pogreša na tokratni policajdemokratski kandidatni listi napredna javnost osebnosti, kakor: Ivan Rebek, ključavničar v Celju, celjski profesor Mravljak, učitelj Kocbek, Puklavac in Petovar. Ta gospoda že ima dovolj od dosedanjih Žerjavovih volilnih porazov in za te volitve si je zbral politični agromer kur nove privlačne sile, kakor: špijon dr. Pivko, nemškutar Drogenigg, ki je že najmanj trikrat menjal svojo politično barvo, ter lesni verižnik Podlesnik iz Ribnice na Pohorju. Napredni krogi se glasno posmihajo tem novim Žerjavovim kandidatom in pravijo, da so ravnokar označena imena »najlepši« up na »gotovo« zmago Narodnega bloka.

Eden drugemu razbijajo shode. Iz Spodnje Polskave nam poročajo: Včeraj v nedeljo je sklicala pri nas v gostilno Kavčič shod radikalna stranka. Kot govornika sta se pripeljala na avtomobilu Janko ter Joško Tavčar iz Maribora. Koj za tema dvema sta jo prifrčala v avtomobilu mariborski vinski brat Žerjavovec Kežar in radikalni uskok pragerski restavratore Dolničar. Pri eni mizi sta sedela Tavčarja, pri drugi Kežar in Dolničar. Zborovanje se je pričelo med Tavčarji in med Kežarjem-Dolničarjem. Gospoda se je med seboj obmetavala s psovskami kot: izdajice, lažnjivci, kupljene duše itd. itd. Kmetov je bilo precej, a to ne radikalov ali demokratov, ampak pristašev SLS, ki so se na ves glas šmejali in kazali s prsti na napredne voditelje, ki se psujejo med seboj kot kaki šnosarji v kaki podzemeljski beznici. Kmetje so zmigavali z glavami in bili resnega mnenja: Tako, kakor zgleđa Narodni blok v spodnjepolskavski gostilni pri Kavčiču, ravno tako je tudi v Beogradu pri vladni mizi. Hvala Bogu, da smo pri resni SLS, ki ne pozna psovka, ampak resno delo za samostojnost Slovenije. Po več nego dveurnem medsebojnem prerakanju sta se odpeljala najprej oba Tavčarja, za njima pa Kežar in Dolničar. Za Spodnje-Polskavčane je bil ta shod dober nauk, kako bi zgleđalo pri nas v Sloveniji, ako bi si res prigoljufali poslanske mandate Pašičevi radikali, ali pa Žerjavovi policajdemokratje. Na Sp. Polskavo menda ne bo več pred volitvami ne demokratov in ne radikalov.

Volilno gibanje v mariborskem volilnem okrožju. Pri naštevanju kandidatnih list za mariborsko volilno okrožje se je zadnjič pripetila tiskovna napaka, katero je popraviti na ta način, da naj velja za VII. vloženo listo: Neodvisna delavska stranka Jugoslavije ali komunisti — nosilec liste Ivan Makuc, za VIII. Nemci — nosilec liste Fr. Schauer, potem pa kot IX. Narodni radikali — dr. Ravnik itd.

Iz Slovenije.

Presneto »čudne« izjave dr. Pivka. Sobotno »Jutro« je prineslo poročilo o manifestacijskem zboru Narodnega bloka, ki se je vršil v celjskem Narodnem domu dne 16. t. m. »Jutro« poroča, da je dal ob tej priliki nosilec SDS liste te-le izjave: »Žal mi je za narodno-socialistično stranko, ki je vsled nezmožnosti svojih voditeljev v razkroju, ker je imela poprej dobre izgleda. Žal mi je tudi za naše ljudi v radikalni stranki, ki trpe pod nevidevnostjo mariborskega vodstva. Z ogorčenjem zavrača falzifikat pogodbe med njim in dr. Lipoldom, ki se na sramoto ni skuhal v klerikalnih, temveč naprednih vrstah. Kar pa se tiče »izdajstva«, je le ponosen, da je mogel kaj storiti v korist ujedinenja naše domovine. Pozdravlja imenom koncentracije korak štajerske SKS, ki je krepko pomnožila vrste Narodnega bloka in ojačila s tem tudi državno idejo.« — Dr. Pivku je torej žal, da se narodni socialisti na čelu s poštenjakom dr. Božo Markovičem niso naslonili na korupcioniste krog dr. Žerjava. Slava jim! Saj se je narodno-socialistična stranka osnovala samo iz mržnje proti dr. Žerjavovi korupciji ter nasilju in ravno v tej svoji bojni točki je njena glavna bodočnost med našimi naprednjaki. Tudi slovenskoštajerski radikali so še vedno toliko pošteni, da so odklonili združitev z na ječo obsojenimi agromer kurji in italijanskimi špijoni. Verjamemo, da je Pivko ponosen na izdajstvo, saj špijon se ne more ponašati z nobeno drugo »čednostjo«, kot z izdajstvom, ki se pa povečuje samo v dr. Žerjavovih vrsticah. Konečno je špijon dr. Pivko, ki se je pobahal s kolajno izdajstva, pozdravil še ravno njega vredno trikratno politično in enkrat narodno izdajico šentjurskega žganjarja Josefa Drogenigga. Umazano pogodbo med seboj in dr. Lipoldom je dr. Pivko zavrnil samo z eno besedo »falzifikat.« O, ako bi bil gostobesedni dr. Pivko v ravnokar omenjeni aferi nedolžen, bi še bolj na dolgo klobasaril in pisal o tej zadevi, kakor je n. pr. o svoji italijanofilski špijonaži. — Izjave, kakor jih je podal dr. Pivko po »Jutru« v Celju, lepo izpolnjujejo njegovo špijonsko sliko in njegovo najozjeto zvezo s šibo Slovenije — agromer kurjem!

»Sijajni« shod Narodnega bloka v Kaniži ob Pesnici nad Mariborom. Iz Kaniže nam poročajo: Za včeraj v nedeljo popoldne ob treh je bil naznanjen v prostorih goštilne Rajterer shod Narodnega bloka. Kot govornika sta se pripeljala v avtomobilu g. dr. Lipold iz Maribora in pa tajfersberški Janžekovič. Zbranih nas je bilo kakih 50 volilcev, ki smo radovedno čakali, kaj neki nam bosta povedala ta »narodna« gospoda. Kot prvi je precej previdno govoril dr. Lipold, a za njim je brenknil na čisto napačno ubrane strune Janžekovič. No, Janžekovič jih je slišal, da ne bo nikdar pozabil svojega prvega in zadnjega izleta v Kanižo. Ako bi jo ne bila oba gospoda popihala skozi vrata, na avto in hajdi v najhujšem diru proti Mariboru, bi bilo tudi padlo kaj po njihovih plečih. Sramotno pobegla blo karja bosta gotovo lagala v »Jutru« in »Taboru«, kako sijajno jima je uspel shod in kako so vsi zborovalci pritrjevali njihovim izvajanjem, a je ravno nasprotno res. Prepričani smo, da se godi Žerjavovcem kakor v Kaniži enako tudi po drugod.

Težka nesreča na kolodvoru v Hočah. Včeraj se je ponesrečil na kolodvoru v Hočah ključavničar v železniški delavnici Koren. Po naključju je prišel pod lokomotivo, ki mu je odrezala obe nogi pri kolenu. Zabil je težke poškodbe tudi na glavi in prsih. Mariborski rešilni oddelek ga je takoj prepeljal v bolnico, vendar je njegovo stanje zelo nevarno radi velike izgube krvi.

Ne igraj se z orožjem! Dne 16. t. m. so pripeljali težko ranjenega 25letnega financarja Ivana Kolarja iz Kaple v mariborsko bolnišnico. Neki možki se je igral s samokresom. Ta se je sprožil in krogla je zadela v bližini stojčega financarja v vrat ter mu je prebila grlo, tako da sedaj še razločno govoriti ne more.

Graditev električne centrale pri Krški vasi. Zagrebško mesto sedaj najbolj skrbi preskrba s cenim električnim tokom, katerega si namerava dobaviti z zgraditvijo električne centrale pri Krški vasi blizu Brežic. Načrti za ta projekt so že gotovi. Vodna sila bi se dobila tako, da bi se izkopal med Savo pri Krškem in Krko v bližini Brežic kanal, s čemer bi se dobilo kakih 17 m padca in to bi bilo dovolj za pogon velike elektrarne. Kanal bi bil dolg 17 km. Graditev bi izvedla zagrebška občina in dela bi se kmalu pričela, ako bi bilo rešeno najvažnejše vprašanje: odkup ozemlja, po katerem bo kanal izpeljan. Tu se nahajajo namreč prvovrstna polja, last okoliških kmetov in ti zahtevajo precej visoko ceno. Slovenske oblasti so imenovala za precentev posebno strokovnjsko komisijo, ki je nastavila ceno 10 do 12 kron za kvadratni meter. Zagreb ponuja samo dve tretjini omenjene cene in baš radi tega je nastal nesporazum, ki utegne uresničenje načrta še za dolgo zavleči. Graditev elektrarne bi bila tudi silno važna radi brezposelnosti, ki se pri nas vedno bolj širi. Pri delu bi bilo zaposlenih najmanj 4000 delavcev celo leto, ki bi dobivali na delavno uro 20—40 kron plače. Tudi za gospodarsko povzdigo Posavja bi bilo uresničenje projekta ogromne važnosti, ker bi bila elektrarna obvezana oskrbovati s tokom precej obširno okolico.

Dnevne novice.

Priloge za »svobodne« volitve. Hrvatsko časopisje beleži o predvolitvenem divjanju samostojnih demokratov v Koprivnici niže Varaždina to-le sliko: Do 50 meščanov v Koprivnici je pod policijskim nadzorstvom in sicer tako, da se ne upa sosed do sosed. Do pred kratkim jih je bilo 20 v zaporih, a sedaj zapre policija dnevno kar po 10 Koprivničanov, jih zopet izpusti in zopet aretirajo. Meščani, ki so podpisali kandidatno listo HRSS, se silijo, da proglasijo svoje podpise kot ponarejene. Od volilcev se zahteva, da se pismeno zavežejo, da ne bodo delali, niti glasovali za HRSS, ampak bodo spustili volilne kroglice za Lovrekoviča, ali celo za frankovce, ako že nočejo glasovati za samostojnega demokrata dr. Wilderja. Od strani oblasti se sili Koprivničane, da obljublajo volilno abstinenco. Da oblasti res dobijo v roke črno na belem vse te zgoraj opisane izjave, ene zapirajo, druge postavljajo pod policijsko nadzorstvo, tretjim odvzemajo lovske karte ter orožne liste, krčmarjem grozijo z zapiranjem gostiln itd. Pri vsem tem opisanem predvolitvenem nasilju se je zgodil v Koprivnici te dni slučaj, ki presega vse meje človeške potrpežljivosti. Za časa svetovne vojne, ko je Dalmacija tako grozno trpela glad ter pomanjkanje, sta Hrvatska in Slavonija sprejeli večje število izstradanih dalmatinskih otrok v preskrbo. V onih hudih časih je prišel iz Imotskega iz Dalmacije v Koprivnico reven deček Pavel Mršič. Po preobratu je sirota brez staršev ostal v Koprivnici kot pekovski vajenec pri peku Lukežu Novoselu. Kakor povsod po Hrvatskem je tudi po Koprivnici te dni lepila policija lepake. Na teh lepakah so bila naslikana večala, na katere vlečejo hrvatskega seljaka ruski boljševiki in Radič. Vsi ti od policije nalepljeni lepaki pa so izginili, potrpani od neznanih rok, tekom ene ure. Policija vedno naleplja nove lepake. Pri trganju teh banditskih plakatov so zalotili stražarji te dni pekovega vajenca Mršiča, zgrabili so ga in ga zaprli. V ječi so ga pred vsem pošteno pretepli in nato so ga gnali pred policijskega šefa k zaslišanju. Šef policije je dečka vprašal: Ali si ti republikanec? — Da, sem. — Kdo te je podučil, da tako govoriš? — Nikdo. — Tako, odpeljite ga in ga pretepite! — Odtirali so revo v zapor in tamkaj ga je tlesnil detektiv s tako silo za uho, da se je dečku vlila na mestu kri po obrazu. — Ali si še republikanec, . . . ti mater? — Sem, ubijte me! — Nato so mu zvezali roke, mu jih potegnili na višku na klin, da so mu roke počrnele in v zraku visečega so pretepevali po čelem telesu, dokler se ni onesvestil. Se onesvečenega so vpraševali: Ali si še republikanec? — Ker ni dal odgovora, so ga vrgli v mrzlo ječo, kjer mu niso dali ne jesti in ne piti. Tretji dan je začel dečko vpiti na pomoč in prositi vsaj za par kapljic vode, predno da pogine. Po tem

klicu na pomoč so ga vrgli v skupni zapor in tamkaj je dobil šele četrty dan jesti. Pri ponovnem zaslišanju je s komaj slišnim glasom izjavil: Jaz sem republikanec, le ubijte me! — Na to izjavo so ga vendar le izpustili na pol živoga.

V znamenju svobodnih volitev. V Pribičevičevi Liki sta dve katoliški občini, druga tik druge, in sicer Čanak in Ravljani. V teh dveh občinah prebivajo čisti Hrvati. Ti Hrvati so do letos imeli svoje voliše vsi v Čanaku, a letos je policajdemokratska gospoda odredila drugače. Obe ti dve hrvatski seli sta dobili skupno voliše v srbskem selu Turjansko, ki je oddaljeno celih 30 km. Pot od Čanaka in Ravljanov vodi skozi zagrizena srbska voliše: Sinon, Zasluznica in Vrhovina. Zakaj da so samostojni demokratje prestavili to voliše, je jasno kot beli dan. Gotovo pa ne radi tega, da bi katoliški Hrvati lahko glasovali svobodno.

Divjanje policajdemokratov v Medjimurju. Medjimurje so si vzeli v politično eksploatacijo za te volitve dr. Krizman in še nekaj drugih batinašev iz Pribičevičevih vrst. Korobač nasilja vihti nad medjimurskimi seljaki bivši pop dr. Žganec. Kakor znano, je Medjimurje po pretežni večini za HRSS. Sedaj pred volitvami ko se še le spomnili samostojni demokratje, da so po teh krajih tudi volilci, katere bi se morda dalo s silo natirati v policajdemokratski tabor. Samostojni demokratje prirejajo po medjimurskih selih shode, na katere gonijo žandarji seljake med vsemi mogočimi pretinjami ter grožnjami. Na teh shodih se kmetom predvsem obljublja večje količine zemlje iz veleposesti grofa Festetiča. V čakovačkem gradu Zrinjskih je zaprtih 60 kmetov, ki so se uprli ter drznili ugovarjati divjanju eks-popa dr. Žganeca, ki je žalibog po rodu sam Medjimurec. Med zidovjem zrinjskega gradu gladije ter trpi zimno medjimurski seljak, ki je zaktiviral samo to, da se je boril in se bojuje za svobodo Hrvatske in Hrvatov. Ne smemo tudi pozabiti omeniti, da je v Medjimurju batinanje na dnevnom redu in to radi tega, da bi oblasti oplasile opozicijsko seljaštvo, da se ne bi na dan 8. februarja upalo na voliše.

Nov občinski svet v Zagrebu. V hrvatskih avtonomnih mestih se občinski sveti dopolnjujejo tako, da se po izmandatov polovice občinskih svetnikov vedno z zrebanjem določijo novi člani občinskega sveta. Dne 16. januarja se je vršilo zrebanje v zagrebškem občinskem svetu. Iz zrebanih je bilo 25 novih zastopnikov in sicer po slučaju baš polovica od dosedanje večine in polovica od opozicije.

Obsojen dobavljač jugoslovanskih pušk. Pred pariškim sodiščem se je te dni končala takozvana »afera srbskih pušk«, ki je svojčas vzbudila precej pozornosti. Neki Collin je skupno z dvema tovarišema ponudil naši vladi v nakup 50.000 mauserjevih pušk, katere je baje imel na nekem parobrodu v Črnem morju. Naše vojni ministrstvo je ponudbo sprejelo in Collinu so bile izplačane v obliki predujma večje svote. Med tem pa puške niso prispale in proti Collinu je bila vložena ovadba. Izkazalo se je, da je to čisto navaden goljuf in da so puške obstojale samo v domišljiji. Sodišče je Collina obsodilo na pet let ječe in 30.000 frankov globe. Njegova pomagata sta dobila 18 in 8 mesecev težke ječe.

nika proti njuni volji v železnih kleščah, bilo mogoče tako brezmejno sovraštvo med obema stanovalecema pod eno in isto streho. Čudili se bodo, da v naši dobi izjubljata gospodar in najemnik toliko dragocene življenjske energije, toliko dragocenega časa in tudi toliko dragoga denarja samo radi vprašanja prisiljenega bivanja pod skupno streho. Sešteli bodo ogromno svoto samo za medsebojno sovraštvo zapravljenega energije, časa in denarja in na tej podlagi bodo izračunali, koliko rodinskih sreč in mirnega življenja smo v par povojnih letih napravili vse raje za to, da se drug drugega sovražimo nego da se brez vseh teh ogromnih žrtev drug drugemu približamo na potu poštenega sporazuma.

Vsako zlo ima svoj vzrok, svoj začetek. Če nočemo mi, poznejša doba bo potrdila za nas žalostno resnico, da tiči zlo stanovanjskih sporov v začetku nezadostno premišljeno zasnovanih in o socialnem ustroju človeštva nepoučenih organizacijah hišnih lastnikov. Ako bi bil ustanovitelj teh organizacij samo malo praktično mislil, se saj nekoliko ozrl nazaj v prošlost, kjer bi bil zapazil, od kod so prišli najemniki na ta svet in ako bi se bil le nekoliko let zazrl v bodočnost, ki skuša izprazniti hiše najemnikov, bi se bil premislil sploh ustanoviti tako organizacijo ali pa bi jo bil postavil na čisto drugačno, socialno in kulturno zasnovane temelje. Najmanj pa bi si bil moral biti svest, da ena bojna organizacija, četudi gmotno močnejše manjšine, naravnost iz ziva ustanovitev druge nasprotno bojne organizacije v rokah gospodarski sicer slabše, zato pa številno silnejše večine. Brez društva hišnih gospodarjev bi ne bilo nikdar društva stanovanjskih najemnikov. Največja napaka društva hišnih lastnikov je bila, da je ostra ost njihovega cilja bila naperjena napram njemnikom. — Ker je poleg popolnoma zagrešenega cilja največ zagrešilo še večjo napako društvo najemnikov, ki so glavno ost obrnili tudi napram gospodarjem.

Krivda stanovanjskega zla ne leži na najemnikih ali pravilneje rečeno na obstojanju najemnikov nego v razmerah, ki so napravile najemnike. Zato pa, ako se gospodarji šele sedaj po vojni naenkrat prišli do spoznanja, da ne marajo več najemnikov, da bodo hiše več vredne brez najemnikov in da jih bodo boljše popravljali in vzdrževali brez najemnine, tedaj bi bili morali svojo organizacijo zasnovati na čisto drugačni podlagi. Ne proti najemnikom, ampak celo združeni z najemniki naj bi bili namerili ost svoje organizacije na naslov države s stvarno utemeljeno kategorično zahtevo, da naj država preskrbi lastna stanovanja za vse svoje brezdomovske državljanke. Če kaj sličnega in za golove sloje zahtevajo šele sedaj, ko isto zahtevajo tudi najemniki, ne eni ko drugi pa ne povedo tudi, od kod naj država vzame sredstva — teh zahtev seveda nobena vlada ne more smatrati resno, ker je jasno tudi slepcu, da bi v slučaju ugoditve takih zahtev večina že v načinu zidanja za najemnike določenih hiš nele takoj zgubila na svoji vrednosti, nego bi s tem občutno zmanjšala vrednost naše — v državnem smislu mišljeno — narodne posesti in večina teh hiš bi bila obsojena v propast.

Vsaka dobra stvar če hoče roditi dobro, mora biti že vnaprej dobro premišljena. To staro načelo pogrešamo tako pri organizaciji gospodarjev, kakor pri najemnikih. Na dosednji podlagi je eno društvo večje zlo kot drugo. V organizacijo hišnih lastnikov spadajo le oni, katerih hiše niso bile nikdar zgrajene za soperabo najemnikov. Dajte malo pomisliti, kaj bi počel gospodar velike najemniške hiše, če bi se najemnikom posrečilo doseči cilj svojih zahtev po lastnem domu?

Le oni, ki si je svoj dom zgradil le za svojo rodbino pa mu je povojna stanovanjska beda proti njegovi volji vsilila v hišo neljubih najemnikov, imajo res interes na povratku svobodne razpolage s svojo lastnino. In le taki gospodarji imajo tudi povoda dovolj, da tu svoj cilj dosežejo ne v boju proti najemnikom, marveč složno z njimi v stvarno zasnovani skupni organizaciji.

Čisto drugačna in vendar tudi skupna organizacija naj bi se ustanovila v svrhu vzdrževanja reda v hiši, dogovora glede najemnine in vzdrževanja hiše v interesu onih gospodarjev, ki so bili in ostanejo navezani na najemnike in katerih hiše so bile v to svrhu zidane. Pa če bi tudi — kar je pri današnjih razdrapanih razmerah bolj naravno — bile te organizacije slojno-interesno ločene, vendar bi morale imeti skupni forum, recimo svoje razsodišče, ki naj bi končno javno urejalo vse sporne zadeve.

Če se zunaj v vesoljstvu — kadar je sila največja — združijo tudi med seboj najbolj nasprotni elementi, bilo bi žalostno, ako bi se na zemlji, na tem neznatnem drobcu vsemirja raje do smrti sovražili, kakor pa se vsaj za silo, radi ljubelega miru v hiši ne sporazumel človek s človekom.

Raje, kot da se borimo za brezkončne spore radi par metrov, kjer naj srečno preživimo kratko nesigurnost življenja, pojdemo proti proti frazam na obeh straneh v pošten boj za pošten medsebojni sporazum. —rc.

Iz Maribora.

Radikalija lovi glasove mariborskih mesarjev. Kakor so pri zadnjih volitvah radikalni hoteli prislepariti glasove viničarjev, s obljubljenimi brejnimi kravami in telicami, na katere še viničarji danes čakajo, tako hočejo pri teh volitvah pridobiti mariborske mesarje. Pri teh mešetarijo letos gg. Tavčarji, ki so zadnji petek sklicali v ta namen mariborske mesarje in njih pomočnike na »stanovski« sestanek. Tam se je g. Tavčar predstavil mariborskim mesarjem kot zaščitnik mesarske obrti, ki prihaja v ugodnem trenutku, v katerem jim lahko odpravi z mariborskega trga špeharje s Ptujkega polja in jih reši škode, ki jim jo de-



Stanovanjski spor ali sporazum.

(Zaključek.)

Za pošten sporazum.

Ne le celo naše življenje, marveč tudi celo stvarstvo je urejeno na zakonu kompromisa med dobrim in slabim, med svetlobo in temo, med tem kar nazivljamo življenje in smrt. Največja nasprotja se prej ali slej pri neki točki najdejo, zblížajo, ker jih v to sili eksistenčni nagon, moč naravnega zakona. Vse, kar ne doseže tega cilja, je protinaravno, je proti obstoječemu redu zakona vesoljstva.

Kadar bo človeški rod dosegel moderni cilj stremjenja po lasinem rodbinskem ognjišču pod svojo streho in se bo na tej poti pravzaprav le z viškom kulture obdarovan vrnil nazaj v davni vek, ko je zibel vsaki rodbini tekla pod lastno streho — pa naj je bila še tako primitivna (preprosta), tedaj se naši zanamci ne bodo mogli načuditi, da je pri takih obstoječih stanovanjskih in gospodarskih razmerah, ki drže gospodarja in najem-

lajo gostilničarji, ki nimajo mesarske obrti, s kupovanjem telet. To pa je mogoče samo sedaj pred volitvami, ako gredo vsi mesarji v radikalno stranko. Vsled tega je prinesel s seboj v podpis resolucijo, ki jo je, kakor obljubljen, menda nesel brat Janko takoj drugi dan v Beograd. Opomnil je sicer, da ta resolucija ne bo takoj rešena, toda je trdno prepričan, da se ji bo ugodilo v 14 dneh. Torej tisti teden pred volitvami! Po volitvah pa bo s to obljubo ravno tako kot po zadnjih volitvah z viničarskimi kravami, o katerih radikalni prevaranti niso hoteli prav ničesar več znati. Mogoče pa, da se bo vsaj gg. Tavčarjev kaj prijelo zato, da so se spomnili v tem trenutku, kako bi radikalnim pijavkam zveliki par glasov obrtnikov. Kaj jim potem mar korist obrtnikov! Ta se tako ne strinja z interesom veleindustrijev, za katere se štejejo tudi oni. Zato mislimo, da bodo obrtniki s svojimi zadržanji brez mešetarenja veleindustrijev znali čuvati obrtni zakon, vse drugo pa je samo lim za radikalne špekulante.

Invalidi in penzionisti, čujte! Radikali, katerim ste se po zaslugi plačanih Pašičevih agentov Aljančiča in Kaučiča obesili za frak, agitirajo med mesarji, da bodo špeharje odpravili z mariborskega trga. S tem hočejo doseči, da bo meso dražje. Vas uboge invalide in penzioniste pa Pašičevi radikali, posebno oberst Aljančič, farbajo, da vam bodo pomagali in draginjo odpravili. Oh, kako Vas vlečejo za nos!

Pljunek na moštost obersta. Stari avstrijski oficirji so svoj čas kaj dali tudi na svojo moštost. Polkovnik v pok. g. Aljančič je doprinesel sam že več dokazov, da odkar je v civilu, rad pozabi na to stran časti bivšega višjega častnika. Pri prvem občnem zboru Društva najemnikov je ta gospod odločno izjavil, da pod nobenim pogojem ne sprejme več izvolitve mesta predsednika. Ni ravno treba, da je bil kdo oberst, vsak še tak priprost in pošten mož saj v takem slučaju, ko gre za tako malo hvaležno mesto, kakor je predsednik pri Društvu najemnikov, ostane napram sam sebi mož beseda. To je javnost tembolj pričakovala od polkovnika Aljančiča. Toda kakor slišimo, je g. Aljančič pri drugem občnem zboru čisto pozabil na svojo moštoto besedo od pretečene nedelje. Sprejel je z veliko samočastjo zopet takorekoč izsiljeno mesto predsednika. In mož se je za to mesto tako bal, da se ni upal ugoditi svoji dolžnosti in zahtevi članov na protiglasovanje. Če bi bilo to še v Avstriji, dvomimo, če bi bil oficirski častni sod zadovoljen s tako moštostjo. Preočiten pljunek je ta nedoslednost na čast in moštoto višjega oficirja, če je tudi že v pokoju. Nismo pozabili na svojo obljubo, da vržemo iz tega društva ven politiko in vse, ki s tem društvom uganjajo svojo politiko.

Razsodišče za določanje najemnine. V smislu člena 40 stanovanjskega pravilnika so vpisani pri mestnem magistratu kot stanovanjskem oblastvu I. stopnje v Mariboru za čas od 1. 1. do 1. 5. 1925: I. V listo predsednikov razsodišča za določanje najemnine: Franjo Rodošek, tajnik mestnega magistrata in predsednik stanovanjskega oblastva v Mariboru. Dr. Josip Kronvogel, dvorni svetnik v p. Ljudvit Raizner, podpredsednik banskega stola v pokoju. II. V listo razsodnikov razsodišča za določanje najemnine: a) Iz vrste hišnih posestnikov: Julij Glaser, Vid Murko, Ferdo Vincetič, Leopold Barta, Franjo Gulda, Vilko Berdajs, Stanko Marin, Franc Lampe, Stanko Pallaš, Josip Beranič, Franjo Babič, dr. Andrej Veble, hišni posestniki. b) Iz vrste stanovanjskih najemnikov: dr. Adolf Pečovnik, profesor; Jernej Aljančič, polkovnik v p.; Mirko Kožuh, nadučitelj; Virgil Škofič, strojni mojster drž. žel.; Filip Gasperin, profesor; Otmar Meglič, zasebni uradnik; Ivan Dreo, urar; Janko Firbas, poštni uradnik; Martin Bošnjak, krojaški mojster. Glede določanja višine najemnine po razsodišču se stranke opozarjajo na predpis čl. 3 in 4 stanovanjskega zakona z dne 30. 12. 1921, ter čl. 16, 17, 39 in 40 stanovanjskega pravilnika z dne 29. 11. 1922, oziroma izprememb in dopolnitev tega pravilnika z dne 25. marca 1923.

K zaključku razprave o stanovanjskem vprašanju. Z danšnjim sestavkom zaključujemo razpravo »Stanovanjski spor ali sporazum«. Razprava je vsled svoje stvarnosti vzbudila v širši javnosti zanimanje. Nekatera težja izvajanja v zadnjih sestavkih se poljudno pojasnijo ob priliki predavanj kreditne in stavbene zadruge »Mojmir«. Druga, posebno aktualna vprašanja, kakor na primer najemnine, bo pisec te razprave obravnaval posebej tudi v »Straži«.

IV. redna seja mestnega občinskega sveta mariborskega se vrši v torek, dne 20. januarja 1925, ob 17. uri (ob petih popoldne) v mesini posvetovalnici. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva. 2. Predlogi in vprašanja. 3. Proračun za leto 1925.

Zanimiva aretacija na mariborskem kolodvoru. V noči od minulega četrtka na petek je dobila kolodvorska policija v Mariboru iz Zagreba telefonično obvestilo, da je pobegnila hčerka nekega uglednega trgovca ter bo najbrž skušala skupaj s svojim kavalirjem, ki jo je nagovoril na beg, doseči varna tla v Avstriji. Vsled tega je bil zagrebški vlak strogo zastražen in med potniki so v resnici dobili zanimivega begunca. Mlada Zagrebčanka je bila oblečena v elegantno »šimi« možko obleko in s svojo dražestno »bubikopf« frizuro je izgledala kot 15-16leten deček. Izdajali so jo samo ženski čevlji. Njen kavalir je menda slutil pretečo nevarnost ter se prital pred policijo, prepustivši begunco svoji usodi. V policijskih prostorih na kolodvoru je deklica junaško zatrdala z nenaravno globokim glasom, da je deček ter v podkrepitve tega pušila cigarete kot star kadilec. Njen obrazek in kretnje so takoj na prvi pogled prepričale vsakega, da ima pred seboj deklico in policija jo je brez vsake preiskave odposlala nazaj s prihodnjim vlakom v Zagreb, kjer jo je pričakoval strogi oče, ki bo sigurno v bodoče skušal prepričati tako zanimive avanture svoje hčerke.

Nezgoda. V soboto, 17. t. m. ob 20. uri je peljal 26 letni Viktor Vreznik, hlapec v pivovarni Götz v Mariboru led iz skladišča in je pri tem padel raz voza, pri čemer je zadobil po obrazu velike rane in težko notranje poškodovanje. Rešilni oddelek ga je prepeljal v bolnico.

Poskus samomora. 24letni, pri »Kovini« na Teznu uslužbeni delavec N. N. je dne 16. t. m. pil lizol in se zastupil. Očuali so ga v bolnišnico, kjer je pa že okrevl. Vzrok je baje nesrečna bolezen.

Lažnjivi socialisti. V zadnji seji občinskega sveta je stavil obč. svetnik Pivec (SLS) pismen predlog, da se naj Mesarska ulica razsvetli z električno lučjo. Ta predlog je bil odkazan odseku. Nedeljska »Volksstimme« pa piše, da so ta predlog stavili socialdemokrati, kar seveda ni res. Gg. Bahun in Favaj! Ali se ne sramujeta takih laži v socialističnih listih?

Mestno kopališče. Ker ostane kopališče radi čiščenja parnega kotla od 25. januarja do 3. februarja zaprto, radi tega se opozarja občinstvo, da se posluži kopališča v tekočem tednu.

Občni zbor Prostovoljne požarne brambe in njenega rešilnega oddelka v Mariboru se vrši dne 30. t. m. ob 20. uri v lastni dvorani, Koroška cesta 12. Dnevni red: 1. Prečitane zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitve. 6. Nastavek prispevkov podpornih članov. 7. Slučajnosti. V slučaju, da bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši pol ure pozneje drugi, z istim dnevnim redom ter na istem prostoru. Ta občni zbor je pri vsakem številu navzočih sklepčen.

Državna borza dela v Mariboru. Od 11. do 17. januarja je bilo pri tej borzi dela 184 prostih mest prijavljenih, 322 oseb je iskalo dela, v 125 slučajih je borza posredovala uspešno in 5 oseb je odpotovalo; od 1. do 17. januarja pa je bilo 365 prostih mest prijavljenih, 644 oseb je odpotovalo, v 216 slučajih je borza posredovala uspešno in 14 oseb je odpotovalo.

Zahvala. Pred dnevi smo poročali, da je umrl v Mariboru naš zvesti pristaš železničar Franjo Potočnik. Potočnikova žalujča vdova se vsem, ki so spremili njenega moža na zadnji poti, najtopleje zahvaljuje. Predvsem pa najbolj iskrena zahvala č. g. župniku Valerijanu za poslovilne besede, pevskega zboru in omladinski godbi.

Prikojevalni tečaj za ženska in moška oblačila se priredi v Mariboru v dekliški meščanski šoli, Cankarjeva ulica 5. V ženski tečaj se sprejemajo tudi privatnice. Vpisovanje se vrši v nedeljo, 25. januarja 1925 od 9. do 12. ure. Poučevalo se bo vse moderne kroje. Se priporoča za obilni obisk.

Volilci SLS!

Naša škrinica je

1.

!! prva !!

Prevajanje in prepisovanje spisov oskrbuje »Posredovalec«, informativni in posredovalni bureau, Ljubljana, Sv. Petra cesta 23.

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ul. št. 1-1. 107

Ali sem že obnovil naročnino?

Velika klet zraven kolodvora ter skladišča razne velikosti, kakor tudi hlec se oddajo v najem. Reflektanti naj se blagovolijo obrniti pismenim potom na poštni predal 2, Maribor, glavna pošta.

Dr. T. Pernač

si dovoljuje javnosti naznaniti da je otvoril
odvetniško pisarno
v Mariboru na Grajskem trgu št. 1.

Mlato (tropine)

izvrsten redilen pripomoček za pičo vseh domačih živali, se dobi v vsaki množini dnevno pri Th. Götz, pivovarna, Maribor.

CUNJE

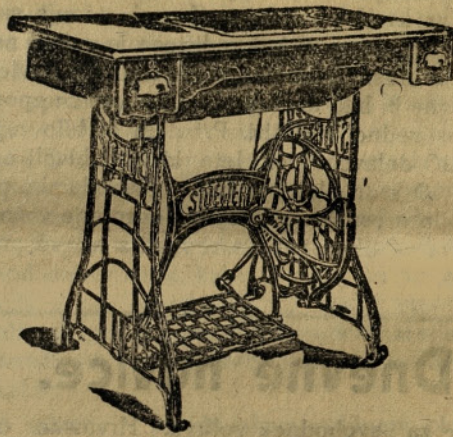
krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbetter Maribor

Dravska ulica 15.

Izmenjam tudi staro železje, katero je za vporabo, s kovaškimi odpadki in vlitino.

Najpopolnejši Stoewer šivalni stroj



15 letno jamstvo!

15 letno jamstvo!

s pogreljivim transportirjem (glabeljc). Z odnosnim premikom, je pripravljen za štepanje, vezer je ali švanje.

LJUĐOVK BARAGA, Ljubljana,
Selenburgova ulica 6/I.

Živčno slabost

bledico, malokrvnost, opešanje telesnih moči odstrani hitro mnogoizkušeni Neokratosin. Cena zavitku 60 D predplače in 15 D za pošiljske stroške po:

Gesellschaft für chemische und metallurgischen Industrien, Wien, XIII 2, Wissgrillgasse 5.

Denar naložite

na boljšo

na varnejšo

pri

Soodnještaterski ljudski posojilnici r. z. n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6.

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.